

Redactor: Elena Marinescu

Coperta: Mona Velciov

Traducerea a fost făcută după originalul rus: *Sviatoi Pravednâi Ioann: Ioann Kronștadskii v vospominaniiah sovremennikov.*

© Editura Sophia, pentru prezenta ediție

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Mărturii despre Sfântul Ioan de Kronstadt / trad. din lb. rusă
de Eugeniu Rogoti. - București: Editura Sophia ; Alexandria:
Cartea Ortodoxă, 2007
ISBN 978-973-7623-86-7;
ISBN 978-973-1710-20-4

I. Rogoti, Eugeniu (trad.)

235.3 Ioan de Kronstadt

929 Ioan de Kronstadt

În Kronstadt, la părintele Ioan

Preotul Ioan Popov

Cât de bine te simți atunci când te înnoiești cu duhul! Și dacă nu ar fi la mijloc chibzuința sau chiar nevoia reală, ar fi bine să mergi în fiecare an în pelerinaj, măcar până la locul sfânt cel mai apropiat de casă.

Atunci sufletul îți zboară în altă lume și cântă minunate imnuri de fericire... Ce impresie deosebită produc asupra sufletului în general, dar mai ales asupra sufletului locuitorului de la sat și al celui care s-a curățit în vederea împărtășirii, slujbele săvârșite „după regulă” și frumusețea deosebită a lăcașului sfânt al lui Dumnezeu!..

De o astfel de fericire nepământească îl învrednicește Dumnezeu pe pelerin. Și, slavă lui Dumnezeu, am fost și eu pelerin! Am fost fericit să primesc, în schimbul unor mici lipsuri materiale, mare bogăție duhovnicească de la Domnul.

Anume această bogăție vreau s-o împart cu cititorul.

În perioada 21-24 ianuarie 1892 am fost la Kronstadt, la părintele Ioan. Toți îi cunosc numele și lucrarea și multe s-au scris despre el, dar cred că puținele mele rânduri scrise într-o manieră simplă nu vor fi lipsite de povețe, oricât de neînsemnate ar fi acestea. Voi spicui câteva fragmente din jurnalul pe care l-am ținut în timpul călătoriei la Kronstadt.

După ce am înnoptat la Petersburg, m-am îndreptat în grabă spre Kronstadt. În schimbul a treizeci și trei de co-

peici am mers cu trenul până la Oranienbaum. Acolo am închiriat cu alte patruzeci de copeici o trăsură. Ce călătorie a fost pe marea înghețată, spre Kronstadt! Pe acest drum, cale de opt verste, de la Oranienbaum până la Kronstadt, nu conțineau a merge trăsurile cu pasageri: unele mergeau cu un cal, altele cu doi sau cu trei. Și vizitiii erau care mai de care, unii ruși, alții străini; la fel și caii, de diverse rase. Sute de căruțe mergeau spre Kronstadt, depășindu-se în graba „spre părintele”. Din când în când mai apărea și câte o căruță din sens opus; una zbura, trasă de doi cai, iar înăuntru am văzut un militar alături de o femeie, care și-a acoperit fața cu o batistă, ceea ce m-a făcut să cred că femeia plângea. Cu cât mă apropiam de Kronstadt, mă învăluia un sentiment deosebit de bucurie. Dar iată-mă ajuns: acolo uscatul este aproape la același nivel cu marea, e doar un pic mai sus. În zare se vedeau o pădure de catarge și coșurile uzinelor.

La intrarea în orașe întâmpinăm gospodinele care închiriază camere: „La noi, veniți la noi, că părintele ne vizitează zilnic!”; chiar și vizitiul îmi propune un asemenea serviciu, dar eu, având dinainte pregătită adresa casei în care urma să mă cazez, îi spun să mă ducă pe strada Andreevskaja, vizavi de casa părintelui Ioan. Iată și Biserica Sf. Andrei, dar și casa părintelui! Ce fericire este să văd cu ochii mei ceea ce am citit de atâtea ori!... Iată intrarea în curte, unde este scris pe o tăblie: „Casa parohială a Catedralei Sf. Andrei”. De ambele părți ale porților este o grădiniță, împrejmuită cu un garduț de fier, iar în curte se vede o casă din piatră, acoperită cu tablă, unde, la etaj, locuiește „el”, cel care stărnește interesul a mii de creștini – părintele Ioan.

Intru în casă și stăpâna îmi propune cu amabilitate o cameră, la un preț rezonabil. Mă uit la noul loc de cazare temporară. Totul înăuntru vorbește despre părintele: în toate camerele, în afara icoanelor cu candelile lor, atârnă,

frumos înrămate, portrete mari ale părintelui, cu semnătura lui. Pe mese, lângă icoane, stau vase din porțelan, pline cu apă, pentru agheasmă. Pelerinii se cazează fie în camera comună, fie separat. Felul vieții în comun al pelerinilor este unul familial, cu specific religios. Toți se adună cu gândul să-l vadă cât mai curând pe părintele Ioan, să se roage și să discute cu el... La ora patru după-amiaza este timpul Vecerniei. Am mers spre catedrală cam o jumătate de verstă¹, aceasta fiind distanța de la casa noastră și a părintelui până la biserica în care slujește. Atunci mi-am amintit cele citite în biografia părintelui, și anume că el nu poate merge pe jos această distanță, deoarece este asaltat de lume și de aceea merge cu trăsura. Pe peretele bisericii erau atârna-te așa-numita „Biblioteca de stradă”, „Foile treimice” și anunțuri despre „Fundatia salvării pe apă”.

Am intrat în biserică. Era curată, largă, luminoasă, cu trei altare. Vecernia începuse chiar atunci. La strană erau un citeț și trei-patru bărbați care cântau. Părintele Ioan era plecat la Petersburg.

După Vecernie m-am întors în cameră, iar pe la șase seara stăpâna casei ne întreabă cine vrea să meargă la Acatist. M-am interesat ce e cu acest acatist și am aflat că acesta se citește în casa negustorului Bâkov de către un laic. Am plecat spre Acatist și odată cu mine mulți alții din acea locuință.

Am intrat în casa negustorului Bâkov și am văzut un fel de paraclis amenajat într-o cameră. Acesta avea în față mai multe rânduri de icoane, ca un fel de iconostas de biserică și multe candelile și lumânări aprinse. Acolo se afla deja multă lume și se cânta ceva. Am mers prin mulțime către gardul despărțitor și am văzut un bătrânel care citea acolo, după cum am aflat mai târziu, „cu binecuvântarea părintelui”.

¹ O verstă = 1,068 km – n.tr.

Am auzit cântându-se „Binecuvântează, suflete al meu pe Domnul!”, „Fericit bărbatul”, „Doamne, strigat-am”, „Lumină lină”, „Învrednicește-ne, Doamne”. După aceea citețul s-a adresat mulțimii: „Iată, a venit de curând din Moscova cartea „Viața mea în Hristos” – extrase din jurnalul personal al părintelui Ioan; haideți să citim din aceasta”. A citit precuvântarea și câteva pagini din cartea amintită. Apoi s-a citit Acatistul Sfintei Trăimi, când toți cei prezenți au cântat „Sfânt, Sfânt...” și „Aliluia”. Eu am citit Acatistul Sf. Mitoфан. Într-un cuvânt, timpul petrecut în casa negustorului mi-a amintit de vremea copilăriei mele de la țară, cu discuțiile de după slujbă, și aceasta mi-a plăcut foarte mult.

Astfel s-a încheiat prima zi sau, mai bine zis, prima seară a poposirii mele în Kronstadt.

„El este întru Domnul și, după cum se vede, îi este plăcut Lui” – iată o expresie generală a exaltării care cuprinde pe oricine are fericirea să fie aproape de părintele Ioan din Kronstadt.

Slavă Domnului că am fost învrednicit, eu, păcătosul, să fiu alături de cinstitul părinte, să-l văd, să-l ascult și să-i fiu coliturghisitor. Am fost foarte fericit că părintele, nu numai că era acasă, ci că aceea era și săptămâna lui de slujbe, căci în alte săptămâni putea să fie plecat pentru slujire în Petersburg. Dar trebuie să descriu toate după rânduială.

După ce m-am trezit și am citit pravila pentru Sfânta Împărtășanie, la ora cinci și jumătate dimineața am plecat spre biserică. Cerșetorii mișunau deja pe stradă. Am intrat în catedrala încă goală și întunecată de noapte; doar lângă pangar erau câteva persoane și lumină. Oamenii veneau în-continuu și se grăbeau să prindă un loc cât mai aproape de garduțul ce despărțea soalea de restul bisericii. Am vorbit cu cântărețul dacă aş putea sluji împreună cu părintele Ioan și am aflat că acesta este bucuros să slujească și cu alți pre-

oți. Am îmbrăcat atunci stiharul și am mers în fața ușii diaconești din nord, după care am văzut că pe lângă mine a trecut un preot mic de statură, într-o rasă de vară, și a mers direct la Sfânta Masă, unde a îngenucheat cu fața la pământ și a stat câteva momente în rugăciune. La fel a făcut și în fața Proscomidiarului... „Acesta este părintele Ioan!” – mi-am zis eu atunci și nu am dat greș. În altar au intrat și niște laici intelectuali, care au transmis, prin cântăreți, pomelnicele lor la Proscomidiar. Părintele Ioan s-a uitat grăbit la pomelnice și, văzând oamenii care stăteau în altar, a venit lângă ei, i-a binecuvântat și a ascultat spusele fiecăruia. S-a apropiat apoi de mine, ne-am salutat și m-a întrebat cine sunt și de unde am venit, după care eu l-am rugat să-mi permită să slujesc cu el.

Între timp un alt preot începuse Utrenia, în altarul mic. În altarul unde ne aflam noi veneau diverși oameni care se străduiau să vorbească cu părintele, să-i spună neapărat ce îi doare... Atunci când i se părea că e prea mare îmbulzeala în altar și pentru a nu se distrage de la rugăciunea interioară, părintele pleca iute în cel de-al treilea altar, unde nu era slujbă, și cădea la pământ în fața Sfintei Mese sau a Proscomidiarului, și se ruga câteva minute, după care revenea în altarul central. Aici reîncepeau cererile continue din toate părțile.

În timp ce citeam rugăciunile luminilor de la Utrenie, la strană se cânta Canonul. După Irmos cineva a început să citească într-un mod original. Mi-am dat seama că era părintele, deoarece nu l-am mai văzut în altar. M-am apropiat de ușa diaconească din sud, ca să-l văd...

Și ce credeți? Am mers o mică și jumătate de verste să învăț câte ceva de la părintele Ioan și, iată, până și cititul lui era unic și de neimitat (iar de la părintele Ioan ai ce învăța să imiți). Părintele citea ca și cum ar fi vorbit cu cineva, cu

Dumnezeu, cu Maica Domnului și cu sfinții. Vocea lui de tenor secund îi era sonoră și pătrunzătoare; pronunția, foarte curată, clară și răspicată. Un cuvânt îl rostea rapid, iar pe altul lent, aproape silabisindu-l. Pe lângă acestea, toată ființa părintelui era atât de adânc pătrunsă de cele citite, încât el nu putea să se abțină de la o gesticulare, chiar foarte expresivă adeseori. Pe fața lui apărea un zâmbet fericit atunci când citea despre slava cerească a lui Dumnezeu, a Maicii Domnului și a sfinților ori o privire aspră și încruntată atunci când, aplecându-se spre carte, citea cuvintele „sana”, „diavolul”. Altădată scutura cartea într-un fel magnific sau în timpul cântării stranci îngenunchea și se ruga, acoperindu-și fața cu palmele. Tocmai această rugăciune fierbinte era izvorul gesturilor pe care le-am descris mai sus, fără a fi vorba de vreo boală pe care ar avea-o el, după cum spun unii cârcotași.

La cântarea a șasea, după ectenie, părintele rosti tare: „Condac” și îl citi. După ce încheie de citit Canonul, intră repede în altar și căzu în fața Sfintei Mese, întărindu-se cu rugăciunea, după care ieși din nou la strană și citi „stihirile Stihovnei”.

În timpul Ceasului Întâi toți cei șase preoți, câți eram în altar, am ieșit și am săvârșit rânduiala închinării și a îmbrăcării veșmintelor. Părintele Ioan s-a îmbrăcat cel mai repede cu veșmintele și a început săvârșirea Proscomidiei. Toți citeau numele din pomelnice, chiar și părintele Ioan, dar de cele mai multe ori auzeam cum spunea, scoțând o părticică din prescură: „Pomenește Doamne, pe cei ce au adus acestea și pe cei pentru care s-au adus .. pomenește-i după numele lor, căci Tu le știi pe toate...” Coșuri întregi de prescuri au fost duse după aceea în altarul mic, unde scoteau părțile doi dintre preoți.

După aceea a început slujba Liturghiei.

Părintele, cu camilafcă, cu o cruce strălucitoare pe piept, cu obrazii un pic rumeni din cauza rugăciunii, stătea în fața noastră. La un moment dat a luat crucea de pe Sfânta Masă și a sărutat-o cu atât de drag, cuprinzând-o la piept, în timp ce rostea o rugăciunea! Privea acea cruce atât de umil și adânc, de parcă s-ar fi contopit cu ea. La ecfonisurile Liturghiei părintele Ioan avea aceeași intonație ca la citirea Canonului Utreniei, deși pronunța unele cuvinte mult mai rar, cu multă smerenie în privirea îndreptată spre Scaunul de Sus¹ sau închizând ochii și afundându-se în sine, încât nu era posibil să stai alături de el indiferent. În timpul Liturghiei părintele Ioan nu era liniștit doar interior, ci și în exterior: atenția sa era îndreptată doar asupra darurilor care aveau să devină Tainele lui Hristos și trupul lui era parcă legat de Sfânta Masă. Nu se atingea de Liturghier, deoarece știa toate rugăciunile pe de rost. Cu cât se apropia mai mult timpul prefacerii, cu atât vocea și chipul părintelui erau mai înălțătoare.

După cântarea Heruvicului părintele, sfârșind de rostit rugăciunea cuvenită, s-a rezemat cu coatele de Sfânta Masă, și-a cuprins fața cu mâinile și și-a lăsat capul pe acoperământul Darurilor care aveau să fie prefăcute. Ascuns de privirile curioase ale oamenilor, părintele parcă oprise timpul, cu sufletul arzând în rugăciune... Ce moment minunat! O priveliște copleșitoare! Pentru noi, cei din altar, aceea era Sfânta Masă, dar ce era pentru sufletul lui? O treaptă spre cer.

Părintele Ioan s-a ridicat, ca și cum s-ar fi trezit dintr-un somn și atunci buzele lui trădau iarăși rugăciunea inimii.

„Sus să avem inimile!” – rostește părintele, cu privirea spre Ușile Împărătești și spre popor, ridicându-și mâinile și

¹ Scaunul de Sus este Jițul Arhieresc, care în Biserica Rusă se află în spatele Sfintei Mese din Altar – *n. tr.*

tot atunci coborându-le, ca și cum ar fi avut aripi și ar fi vrut să-și ia zborul într-acolo unde îl va duce duhul...

„Să-I mulțumim Domnului! Cu vrednicie și cu dreptate este a ne închina...” – zice din nou părintele Ioan: primele cuvinte mai tare, iar celelalte mai încet, începând rugăciunea. „Luați, mâncați, acesta este Trupul Meu”, accentuează părintele în mod deosebit cuvântul „Trupul”, arătând festiv cu degetul. La ecfonisul „Ale Tale dintru ale Tale” accentuează mai tare „pentru toți”, sufletul lui simțind parcă greutatea poverii pe care o duce de la cei ce i-au cerut să se roage pentru ei. Acum cere de la Dumnezeu și pentru el întărirea trupului său neputincios.

„Prefăcându-le cu Duhul Tău cel Sfânt. Amin” – rostește cu un ton de credință sinceră părintele și, pentru a-i întări pe cei de față, adaugă: „Dumnezeu S-a arătat în trup!” și încă ceva mai rosteau încetișor buzele sale, dar eu am înțeles doar „înconjurat de cetele îngerești!” Dar și fără cuvinte se vedea din toate trăsăturile părintelui că era adâncit cu totul în săvârșirea Sfințelor Taine. Evlavia sa deosebită reieșea și din faptul că de multe ori, fără a-și face semnul crucii, își pleca capul în fața Sfințelor Taine, închinându-se cu profundă smerenie ... O, nu în zadar îmi amintesc de cele mai multe ori despre sinceritatea în rugăciune a părintelui Ioan...

Este păcat mare că există oameni care nu cred în această sinceritate. Aceștia nu au trăit niciodată rugăciunea în acest fel: rugăciunea fierbinte, pe care nu vor să o vadă nici la alții. Și se poate oare vorbi despre suspiciune în cazul acesta? Dragostea dezinteresată și nepărtinirea totală sunt mărturie a faptului că părintele Ioan, întreaga lui viață și rugăciunea lui „sunt semne copleșitoare ale timpului”, după cum s-a exprimat Înalt Prea Sfințitul Nicanor, Arhiepiscopul de Herson. Se poate oare vorbi aici de prefăcătoria păstorului mi-

nunat? Veniți-vă în fire, profanatorilor!... Gândiți-vă la voi: nu vă asemenați oare contemporanilor Mântuitorului care L-au numit pe Acesta „Beelzebul”? Sunt și aici ispite, dar vai de cei prin care vin acestea!..

După ce s-a împărțit, părintele s-a îndepărtat de Sfânta Masă, pentru a ne apropia și noi de Sfintele Taine, în acest timp rugându-se cu ochii plecați... După aceea a început să rupă părțile pentru împărțirea mirenților și, deși la acest moment nu se rostește vreo rugăciune, pentru a nu fi cumva ispitit, părintele șoptea o rugăciune din care am putut desluși un fragment din canonul lui Simeon Logofătul „La Răstignirea Domnului și plângerea Preasfintei Născătoare de Dumnezeu”.

Liturghia s-a încheiat și părintele, fără a se dezbrăca de veșminte, a mers repede spre Proscomidiar, unde a adunat darurile credincioșilor – bancnote de o rublă și mai mari, pe care a venit repede să ni le pună în buzunar, după care a mers să facă același lucru și cu cântăreții, care sărutau cu drag mâna binelăcătorului lor. La ușile diaconești se făcuse deja coadă de credincioși veniți după un sfat sau o rugăciune. Văzându-i, părintele Ioan trecu prin fața sfințelor uși și, după ce se rugă în fața Sfintei Mese, ascultă cererile celor care îl așteptau, după care ieși pe solee pentru a face același lucru. După un timp scurt începu rugăciunea de mulțumire.

Rugăciunea de mulțumire o săvârși părintele Ioan într-un mod rapid, dar foarte expresiv și rodnic. Legat de aceasta socotesc de cuviință să amintesc aici un pasaj din jurnalul părintelui: „Se poate oare să te rogi în grabă, fără a dauna esenței rugăciunii? Da, acest lucru îl pot face cei care s-au deprins cu rugăciunea interioară, care s-au deprins să se roage din toată inima... Dar cei care nu au rugăciunea din inimă, să nu se roage grabnic”. Și iată că părintele Ioan, care primise de la Dumnezeu darul rugăciunii celei din ini-

mă curată, îi împlinește forma exterioară în grabă. Eu însă în pastorația pe care o fac, mă ocup de probleme de cazuistici-că și urmăresc împlinirea „literei”, și nu a „duhului”. Vai mie, leneșului!

Rugăciunea de mulțumire săvârșită de părintele Ioan nu a inclus și Acatistul. Evanghelia a fost citită de părintele Ioan cu aceeași intonație expresivă și, încheind citirea, a exclamat cu un sentiment de reală recunoștință: „Slavă Ție, Doamne, slavă Ție!” Nă a permis aproape nimănui să se apropie de Evanghelie și de cruce.

După aceea, cine era liber putea să plece din biserică, dar părintele Ioan rămânea cu „prietenii” și „copiii” săi. Atenție! Începe spovedania generală – unul dintre evenimentele speciale de la Kronstadt. Dezbrăcându-mi veșmintele, am stat în strana stângă, unde se aflau mai mulți intelectuali.

După binecuvântarea părintelui Ioan, cântărețul a citit cu atenție „Îndreptarul pentru Spovedanie”. Părintele Ioan a ieșit după aceea din altar, cu înfățișarea smerită și fără camilafcă... A început să vorbească despre Taina Pocăinței. Ce trebuie spus, despre ce trebuie să spui la Spovedanie. Fără a începe cu „În numele Tatălui și al Fiului și al Sfântului Duh”, părintele a spus: „Păcătoși și păcătoase asemenea mie! Ați venit în această biserică pentru a-I aduce lui Hristos Mântuitorul pocăința pentru păcatele săvârșite...” După ce a mai spus câteva cuvinte pe care le simțea necesare, părintele a declarat: „Ascultați..., voi citi acum rugăciunile pentru spovedanie”.

Și începu să citească așa cum făcea el de obicei: clar și expresiv. „Dumnezeule, Mântuitorul nostru..., spunea părintele Ioan, având o privire umilă îndreptată spre icoana Mântuitorului, ... pe robii Tăi aceștia”. Aceste ultime cuvinte părintele le-a accentuat, silabisindu-le cu niște gesturi cutremurătoare: duse mâna sa peste capetele celor prezenți sau,

și mai expresiv, ca un proroc al Dreptului Judecător, arată spre mulțime cu degetul... Vai, cât de cutremurător și sensibil spunea părintele rugăciunea! Atunci, voiai sau nu, îți aminteai toată necurăția pe care ai acumulat-o prin păcate.

După ce a citit rugăciunea, părintele a declarat că aceasta trebuie „tălmăcită” și continua cu o omilie despre pocăință. Vorbea despre păcatele celor care sunt amintiți în rugăciune: David și Manase și cum s-au pocăit aceștia ulterior. Învățătura nu era complicată la prima vedere, dar sensurile ei erau adânci. Acestea reieșeau din cuvintele părintelui, dar și din pronunția sa deosebită, marcând lucrurile importante. Am observat că părintele pronunța cu deosebită dragoste numele Mântuitorului și al Sfintei Treimi. Acestor nume le adăuga epitete, accentuându-le în mod deosebit. De fapt, oricine își putea da seama că părintele Ioan avea o putere tainică, prin care atingea inimile ascultătorilor.

După ce a început să citească a doua rugăciune, s-a oprit și a dat câteva explicații, care parcă făceau parte din rugăciunea aceea. Toate acestea părintele le spunea din inimă, ba uitându-se cu smerenie spre icoana Mântuitorului, ba către credincioșii care erau de față. Printre oamenii din biserică se auzeau deja oftaturi de părere de rău și chiar plânsete înăbușite. Despre acei oameni care suspinau vorbea părintele în cuvântul său. Mi-a plăcut în mod deosebit expresia „Dar ce fel de pocăință avem noi?.. Noi rupem doar vârfurile păcatelor. Nu! Rădăcinile acestora trebuie scoase...” Și, într-adevăr, prin cuvintele sale spuse din inimă, prin gesturile sale atât de firești și de expresive, părintele Ioan a făcut mulțimea care se pocăia să aibă o astfel de dispoziție, încât, atunci când s-a apropiat și mai mult de oameni și a strigat: „Pocăiți-vă deci, pocăiți-vă!”, repetând aceasta de câteva ori în ambele capete ale soleci, a urmat o mare de plânsete... Am putut auzi o femeie, strigând: „Părinte, iartă-mă!